

Barbo za Kranjsko, so se dne 23. t. m. oglašili v jugoslovanskem klubu in izrazili željo, da bi se pogovarjali neobvezno v zadevah, ki se bodo tikle v bližnjem času interesov našega ozemlja in da se informirajo glede nemških manjšin v bodoči jugoslovanski državi.

Razne vesti.

Čenjenim naročnikom in čitateljem „Št. Jerca“ naznanjamo, da smo radi splošnega pomanjkanja papirja bili primorani naš list, kar se tiče števil strani, omejiti. Vsed tega smo se pa poslužili drobnejšega in manjšega tiska, tako, da naši čitatelji, kar se tiče tvarine, ne bodo pod nobenim pogojem prikrašani.

Gustav Staraschina †.

Neizprošna smrt iztrgala nam je v najlepši dobi svojega življenja po kratki mučni bolezni našega vrliga somišljenika in boritelja za našo stvar, gospoda Gustava Staraschina, trgovca v Cirkovcu. Pogreb draga nepozabnega vršil se je v četrtek dne 24. oktobra t. l. — Bodi blagumaj rajniku zemlja lahka! — Zaostali soprog in družini pa naše globoko sožalje.

Nagla smrt. V torek dne 29. oktobra t. l. umrl je v Ptuj po kratki težki bolezni gosp. Gottfried Grill, c. kr. okrajni pozor. Žalostni družini naše sožalje.

Srebrna poroka. Dne 5. novembra t. l. obhajata Leopold in Johanna Slawitsch v Ptuj v krogu svojih dragih srebrno gostijo. Velpoštevno in čilemu paru naše najpriščnejše čestitke. Mnogo leta, — mnogo sreče.

Iz Velovleka pri Ptuj se nam poroča: Letos, v tem deževnem vremenu znamo zopet oceniti, kaj se pravi imeti lepe, dobro urejene ceste. Kaj je na primer prej pri jesenskem prevažanju naša uboga živina pretrpela, ko smo se imeli slabe pota in takozvane blatne klanice, posebno ob dolgo trajajočem slabem vremenu. Od časa pa, ko nam je zgradil ptujski okrajni odbor to novo cesto, smo čisto na drugem stališču. Z lahkosjo prevažamo po njej težko obložene vozove, brez da bi živina pri tem znatno trpela. Vsak bodi si še tako zagrižen nasprotnik okrajnega zastopa, mora po živinodolno delo okrajnega odbora ptujskega v tem oziru odobravati in priznati, da se je v prid splošnosti kar se tiče javnih del, mnogo koristnega storilo. In te ceste smo posebno Velovlečani potrebovali, kakor slepec pogleda. Če bi je ne imeli, bi ne bili mogli pri tem pomanjkanju živine tako z lahka svojih pridelkov na dom spravljati. Splošno priznanje torej okrajnemu zastopu ptujskemu.

Spremembe pri okrajnih glavarstvih. Za okrajne glavarje bodo baje imenovani: dr. Pirkmaier, za Ptuj; dr. Feliks Lajnsič za Maribor; dr. Trstenjak za Slov. Bistrico in dr. Gasper Lipovšek za Celje.

Narodni praznik jugoslovancev. Po vseh slovenskih mestih slavili so jugoslovanci torek, 29. t. m. kot narodni praznik v znak zmage vstajanja jugoslovanskega naroda SHS. Okrasili so svoje hiše z zastavami treotrednega naroda Slovencev Hrvatov in Srbov. Njih delo je počivalo in trgovine so imeli zaprte.

Na španski bolezni umrle na dan 20 oseb v Gradcu. V Kopru je na španski bolezni umrla vsa rodbina predstojnika železniške postaje Peričič, oče, mati in dva sina. V Trstu umre na španski bolezni na dan 90 oseb.

Prevažanje trupel po železnih cestah se radi težko v transportu odslej popolnoma vstavi.

Ne potuj! Najboljše odredila, da se ne nalezijo španske bolezni je: Ne potovati! Železniški vozovi so sedaj polni potnikov, pri katerih se španska bolezen pričinja ali se končuje, od katerih se zelo lahko nalezijo bolezni, dokler kašelj ni ponehal. Ko nastopi mrzlo vreme, bo bolezen sama pomagoma pojenjavala, in končno popolnoma prenehala.

Več znanj kakor možnih zapade španski bolezni. Zakaj? Žene so bolj nepravilne in se dovolj ne varujejo, često opravljajo še domača dela, ki imajo že mrzlico. Da se izognemo hudemu potu bolezni, moramo takoj pri najmanjšem znaku mrzlice v posteljo in se nekaj dni ležati, ko je že mrzlica izginila. Dokler se kašlja, se ne sme iz sobe.

Pridelek krompirja in koruze na Ogrskem. Navzile slabemu vremenu se spravljanje krompirja nadaljuje in se bliža svojem koncu. Krompir je v nekaterih krajih slab, toda v mnogih pa prav dober, bati se je, da vsled mokrega vremena krompir ne bo obsojen. Pridelek koruze bo po vseh okrajih ugoden.

Ti potapljen usnja zaslužili nad 7000 milijonov kron. Centrala za usnje je dala leta 1917 strojilo 1.100.000 govejih in 100.000 konjskih koz. Ker izdelajo iz ene kože 50 parov podplatov, bi lahko izdelali 60 milijonov parov podplatov. Če se računa, da odpade za vojaštvo 24 milijonov podplatov, je ostalo civilnemu prebivalstvu 36 milijonov podplatov. Kje je to usnje, kjer ljudje nemorejo nikjer kupiti podplatov? Gotovo je v skladiščih tihoštopcev. Centrala za usnje je izdelala leta 1917 1.000.000 koz; vsake koža vrže 15 kg usnja za podplate; izdelali so torej 18 milijonov kilogramov teptancev. Če odračunamo polovico za vojaštvo, ostane civilnemu prebivalstvu devet milijonov kilogramov. Centrala prodaja teptance 13 do 20 K kilogram, v tihoštopski kupčiji se pa prodajajo kilogram usnja na zahodu države s 150 K, zahodu države pa s 300 K. Odrasla tihoštopska kupčija zasluži toraj pri kilogramu povprečno do 200 K. Pri 9.000.000 kg je zneslo to leta 1917 okroglo 1.800.000.000 K. Te razmere trajajo že štiri leta. Če je tudi ta račun le približni, kaže,

kakšne velikanske vsote so brez potrebe izteli iz prebivalstva.

66 konj od lakote poginilo. V Gansendorfu je pred kratkim došlo okoli 100 konj, od katerih je 66 poginilo lakote. Ti konji so prišli z Ukrajine na neznanega človeka v Gansendorfu. Ljudje (židje), ki bi bili morali se voziti s tem transportom, so se udobno vozili v osebnem vlaku. Ti konji so dolgo časa ležali v solnčni vročini na kolodvoru in so razširili strašovit smrad, ker jih konjederer ni mogel hitro odstraniti. Sedaj pa vprašanje: Kmetovalec ne more niti za drag denar dobiti konj. Židje pa dobe navzile pomanjkanju vagonov dovolj voz, da prevažajo konje, ki potem vsled lakote poginejo. Kakšno kazen pač zaslužijo taki ljudje, ki ljudsko potrpljenje na tak nepošten način izrabljajo? Skrajno dvomljivo je, če bi dobili kmetje na razpolago vagoni, da bi prevažali konje iz Ukrajine.

Cene ograde perutnine na Dunaju. Nepitane tolste gosi, stanejo na Dunaju 42 do 45 K, pitane tolste gosi 56 K, mlade gosi 13 K, surova gosja mast 80 K, razpuščena gosje mast 105, kokoši 31 do 35 K.

Strane cene za strešno opeko. Vsled močnega povpraševanja po strešni opeki in vsled majhnih zalog so cene za strešno opeko silno narasle. Cene, ki so znale pred vojno za 1000 strešnih opek 45 kron, so narasle sedaj na — 600 kron. V verižni trgovini plačujejo za 1000 opek 1500 kron.

Konec preventivne cenzure. V smislu sklepa ministra notranjih zadev od dne 28. oktobra t. l. § 17 tiskovnega zakona odpravila se je takozvana preventivna cenzura. Zato ne bode treba več pošiljati odtisov listov v predcenzuro.

Oficir — roparski morilec. Od 31. julija naprej je zaprt 21-letni lajtant Josip Viljem Hanke, duhovnik domačega polka zaradi roparskega umora na črnovojniškem inlanteristu Herschu Gutwirt. Lajtant Hanke je zabil Gutwirta v svoje stanovanje, ker je imel inlanterist pri sebi 22.000 K denarja. Tam je lajtant napadel vojaka, ter mu razkral glavo. Ker pa so prišli ljudje, ki so bili slišali vpitje Gutwirta, je lajtant zbežal, brez da bi bil vzel denar seboj. Bil je aretiran. — „Slavna“ naša cenzura je dosedaj zatrla vsako „poročilo o tem roparskem napadu.“

Sreče v nevarnosti. Dne 22. septembra je pogorelo gospodarsko poslopje Josefa Kollmanna v Liebenau pri Gradcu. Nastala škoda je velika. Po požaru so preiskali pogorišče in zadeli v neki sobi na železnih kovčkah, ki je bil tam zakopan. Odprli so ga in našli v njem stari srebrni denar in večjo množico Marija Terezijinih tolarjev. Kovčkah so prenesli v nekogradiško banko ter zamenjali srebro za papirnati denar. S tem si bo pogorelec zidal novo hišo.

Kaj je milijarda? Da je milijarda tisoč milijonov, ve vsakdo. Milijarda pešcev, porazdeljena v polke po 3000 mož, bi bilo 333.333 polkov. Ako bi ta vojska šla umno, porazdeljena v kolone po 4 može v eni vrsti, bi trajalo neprestano 11 let. Na železnici bi ta orjaska vojska potrebovala 20 milijonov vagonov, v katerega vsakega bi moralo iti po 50 mož. Če računamo dolžino vagona na 10 m, bi bil vlak rečno 200.000 km dolg; segal bi petkrat okrog in okrog zemlje. Strojna puška, ki v minuti odda 250 strel, bi merala sedem in pol leta neprestano da in noč pokati, da bi postrelila milijardo nabojev. Bogataš, katerega premoženje bi znalo ravnati milijardo K, bi smel brez vsake skrbi izdati vsak dan 1000 K in ne bi mu bilo niti treba naložiti svojega premoženja na obresti, bi lahko šel 2740 let, da bi izdal poslednji tisočak. Ako vsako minuto nastajajo 200, bi moral deset in pol leta neprestano šteti, da bi prišel do milijarde. Milijarda ur da lepo številce 114 let.

Pomoč zoper grižo si lahko pripravijo gospodinjice doma. Želod je dobro zdravilo. Zbiraj ga, olup in očisti do belega jedra; to zreži na koščke, ki so kaviine velikosti, posuši na peči ali na soncu, potem žgi, kakor zgeš kavo. Tako si pripravila želodovo kavo in s cikorkijo ali z jemenovno vred kuhaš vsaj 5 minut. Potem jo pijes z mlekom ali brez mleka. Želodova kava je za vsak dan dobra zlasti za slabotne otroke in ženske. Kot pomoč zoper grižo je pa neobhodno potrebna v vsaki hiši. Dobro je, ako imaš zmelto želodovo kavo v plehnati škrtiji lepo shranjeno in vedno pripravljeno.

Čeden samomor. Na Dunaju je vsled bolezni, ker se nahaja Avstrija v razsulu, izvršil samomor sekijski načelnik cesarjeve kabinete pisarne Otokar Mikešch. Z britvijto si je prezezel žilo na vratu.

Krvavi izgredi v budimpeštanskem dvorcu. Pretekli petek, dne 25. oktobra, je prišlo v budimpeštanski dvorni palači do zelo krvavih demonstracij. Več sto oseb večinsoma vsehilščniki, je vikalo na dvorišče dvorca. Nek vseučiliščnik je imel govor, v katerem je rekel, da je avstrijski cesar zbežal iz Dunaja, ker se tamkaj ne čuti več varnega. Samo Ogrska je še v stanu, da čili cesarja. Policija je pozivala govornika, da zapusti dvorec. Toda pri tem je pa prišlo do velikih izgredov, ker se je velik del udeležencev zavzel za govornika. Poklicali so vojaštvo in prišlo je med vseučiliščniki in vojaštvom do hudih spopadov. Vojaštvo je oddalo več strel, Več oseb je bilo ranjenih, med temi tudi nadporočnik, ki je povjeljav vojaštvo.

Cena zlata in srebra so začele vsled bližajočega se miru padati. Cena za 1 kilogram čistega zlata se je zmanjšala za 3000 kron, srebra pa za 100 kron. Prav zadnji čas pa je padla cena zlata za nadaljnjih 1600 kron, srebra pa za 60 kron pri enem kilogramu. — Iz Londona se poroča, da so v transvalskih zlatih rudnikih pridelali meseca septembra letošnjega leta 708.206 oz zlata v vrednosti 3.008.267 funtov sterlingov. V teh rudnikih je zaposlenih 196.396 delavcev.

Nadvojvoda Jožef Maždarom. Budimpešta, 28. oktobra. (Ogr. kor. urad). Nj. ces. in kralj. Visokost gospod nadvojvoda Jožef je objavil nastopni oklic: »Narodi! Njegovo Velikanstvo naš kronani kralj mi je naročil, da naj izvedem takoj razrešitev naših v nekakšni krizi se nahajajočih javnih razmer, ki v soglasju z voljo

narodovo popolne samostalnosti naše domovine ne bi samo zagotovila, ampak jo tudi oživila. Velik in očiščilen je tak korak, zakaj treba je, da izvedemo osamosvojitve naših zunanjih odnosov in naše obrambne sile, kakor sploh neodvisnosti vsake veje naše uprave na način, ki odgovarja svobodnosti smeri današnjega časa in interesom širokih ljudskih plasti. Poleg dosege takojšnjega miru dominira pridružitve veliki mednarodni zvezi narodov v svrhu, da se zagotovi bodočnost naših priždevanj. Varovanje integritete in enotnosti našega državnega ozemlja kakor tudi odstranjenje vsakršne nevarnosti, ki nam prete do sklepa miru, mi nalagata dolžnost, da združim vse narodne sile in da povzročim spojitve čuta skupnosti, ki edini vodi k dosegu naših ciljev. Z zaupanjem se zafadi tega obračam do vsakega vernega sina narodovega, da naj dosego teh ciljev pospešuje, v nemar puščajoč vsakršno nasprotje, vsak oseben interes, da naj varuje zakoniti deželi red in naj se preudarno, resno in poživovalno stavi v službo velike narodne stvari. Zdržitve! sil dovede sadove skupnega nastopanja do izoritve: na nedotakljivosti zasnovano samostojnost in neodvisnost naše domovine, družabni red in časa princ ne uredbe, blagor miru in jamstvo za naš bodoči razvoj. — Z vsoto toplino svojega patriotskega čustvovanja si izprošam podporo narodovo v izvajanju te moje težavne naloge. — Budimpešta, 28. oktobra 1918. — Nadvojvoda Jožef.

Pomanjkanje užgalic je postalo zadnji čas skrajno veliko; užgalic se po trgovinah in tralnikah kupijo več ne dobi. Glede tega pravi neki strokovnjak: Pomanjkanje užgalic so pred vsem krive transportne težkoče. Zelo naložen užgalic radi teh težkoč često ni mogoče odpraviti. Pomanjkanje surovin in premoga ni mogoče ter španska bolezen, ki divja med tovarniškimi delavstvom, tvorijo vzrok, da se sedaj izdeluje polovico manj užgalic kakor pred pol letom. Pomanjkanja užgalic pa so tudi krivi razni hrčki in ve v majhni meri navijalci cen. Pod roko se dobe užgalice, toda po nezasišanih cenah, znanih po slučajih, ko se je zahtevalo za eno malo škrtalico 1 krono.

Gospodarske stvari.

Konjska kopita.

Konjska kopita se pri konjih velikokrat po nepotrebnem uničijo in tako se konj popolnoma pokvari. Gospodari ne gledajo dovolj na snazanje konjskih kopit. Kopita postanejo vsled tega robata suha in začno polvati, to gre vedno dalje toliko časa, da začne konj šepati. Da se tega zla pri konjih ognemo je potrebno, da se kopita vsaj vsaki teden enkrat namažemo z žopnim mazilom, ali pa z masijo pomešano nekoliko črne barve. Vsaka razpoložna, ki nastane na kopitu, se je treba ostrgati, da se ne bo naprej širila. To stori najbolje podkovski kovač. Druga važna stvar je pri kopitih, da se konji prekujejo vsaki četrtileden, sveda če so kopita zdrava. Navadno čakajo konjski posestniki prekuvarje toliko časa, da konj podkve izgubi. To je zelo škodljivo za kopito. Za kovanje naj se izbere vedno le izkušen podkovski kovač.

Želod dobra hrana za prašiče.

Vojska je marsikaterega kmetovalca naučila drugo gospodariti, kakor je bil preje vajen, zlasti velja to za prehrano ljudi in živali. Pri nas ni bila navada, da bi se prašiči z želodom krmlili, pač pa je to že stara in dobro preizkušena metoda na Ogrskem in Hrvaškem zlasti pa v Slavoniji. Velikanske množine prašičev se izpita tam z želodom in koruzo. Četudi mi tega načina pitanja ne moremo popolnoma posnemati, vendar pa lahko želod krmlimo prašičem kot dodatek k drugi krmi, in s tem prihranimo veliko žita in krompirja, katerega nimamo za krmiljenje. Želod prašiči prav radi žro, ter se pri tej krmi prav dobro počutijo. Krmi se lahko želod kar cel potem, ko se je posušil, ali pa kar je še boljše, ako se izliži. Za luženje želoda imamo različne pripravne. Najpristnejše je pri nas, če se ga da v gope, katere se nahajajo skoraj pri vsakem mlincu. Sveda se morajo stole za to nekoliko preurediti, kar bo zadeli vsak mlinar. Vsak kmetovalec naj bi skrbno nabiral želod in ga spravil na kak šev prostor, kjer se naj bi dobro presušili. Prašiči, ki žro veliko želoda, morajo dobiti dovolj pime vode.

Stanje živine na Štajerskem.

Ravnatelj štajerske podružnice vnovčevalnice živine v Gradcu, Fritz Schneider priobčuje zanimive statistične podatke o stanju živine na Štajerskem. Dne 4. maja 1916, to je, ko je bil pregleden monopol živine, je bilo v deželi še 732.000 goved. Do 21. aprila 1918 se je vzelo v svrhu klanja 395.549 goved (brez telet, prodanih od sesca). To znaša 54%, od začeta monopola. S tem se je stanje živine zmanjšalo za 180.000 glav ali povprečno za 25%. Po starosti razdeljena, se je živina zmanjšala: mlade živali pod 1 letom za 187.000 glav ali 11%, junci čez 1 leto 9000 ali 41%, telce čez 1 leto 42.700 ali 46%, eno do dveletni vladi volj 30.000 ali 57%, povprečno živali, ki se rastejo, za 3%. Štajerska živina pa se je zmanjšala: Krave 31.000 ali 11%, dve- in triletni volj 14 tisoč ali 31%, čez triletni volj 34.000 ali 51%, skupaj odrasle živine za 79.000 glav ali 20%. Odrasla živina je torej padla za eno petino, mlada živina za eno tretino. Danes šteje dežela še 552.000 glav govedi, po priliki toliko, kakor o priliki prvega štetja živine na Štajerskem leta 1857. Ta živina se razdeli na 125.000 živinorejcev. Povprečno prideta torej na vsakega živinorejca dve govedi. Ravnatelj Schneider trdi, da je število živine padlo pri srednjih in veleposelskih za 33—66%, dočim so mali posestniki, ki so imeli v začetku po eno ali dve glavi, ostali pri starem. Povprečna teža zaklanih govedi na Štajerskem je znašala leta 1916 453 kg (zaklanih 102.729 glav,